

אבל אם נימוחו בשעת הבישול⁽⁹⁾ ושוב אין הפרוסות קיימות, בטל מהם שם "לחם" ונחשבים ל"תבשיל",

ולכן, בתחלה – קודם אכילתה, מברך עליה "בורא מיני מזונות",

ולבסוף – לאחר אכילתה, מברך עליה ברכה אחת מעין שלש, כפי שמברכים על כל תבשיל העשוי מחמשת מיני דגן.

הכוסם את האורז בעודו חי כמות שהוא, – מברך עליו "בורא פרי האדמה",

ואם טחנו, אפוא, ואחר כך בשלו לככר לחם זה, אף על פי שהפרוסות קיימות ועדיין שם לחם עליהם, – בתחלה מברך עליו "בורא מיני מזונות", ולבסוף מברך עליו ברכה אחת מעין שלש.

מני? מיהו התנא ששנה ברייתא זו?

אילימא רבי יוחנן בן נורי היא, דאמר אורז מין דגן הוא, הרי אם כן "המוציא לחם מן הארץ" לפניו ושלש ברכות לאחריו בעי ברוכי כדין כל לחם העשוי מחמשת מיני דגן!

אלא, לאו – רבנן היא הסוברים שאורז אינו ממיני הדגן ולכן אין לברך עליו "המוציא" ו"ברכת המזון", ואם כן תהא מזה תיובתא דרב ושמואל שאמרו שאין לברך על האורז "בורא מיני מזונות" אלא "שהכל", שהרי בברייתא מבואר שמברכים עליו "בורא מיני מזונות"?!⁽¹⁰⁾

מסיקה הגמרא שאכן דברי רב ושמואל הם תיובתא, ויש לברך על האורז "בורא מיני מזונות"⁽¹⁰⁾.

אמר מר: הכוסם את החטה מברך עליה "בורא פרי האדמה".

והתניא: הכוסם את החטה מברך עליה

9. רש"י. אך התוספות פירשו, שכדי שהפרוסות יחשבו כ"אינם קיימות" אין צורך שימוחו מעצמן על ידי הבישול, אלא גם אם הן מתפוררות רק כשנוטלים אותן די בכך להחשיבן כ"אינן קיימות". ולדעת הירושלמי [הובא בתוספות לקמן (לז ב)], "אין הפרוסות קיימות" פירושו שאין שיעור כזית בכל אחת מהן. ועיין לקמן (שם) שכך מתפרשת הברייתא גם לדעת רב יוסף המובא בסוגיא שם.

10. א. בטעם הדבר פירש הטור (ר"ח) שאף שהאורז אינו מחמשת מיני דגן, מכל מקום, מכיוון שהוא משיבוע כמו הדגן תיקנו לברך גם עליו "בורא מיני מזונות". ואולם עדיין שונה הוא מהדגן בזה שאם התבשיל ברובו ממינים

אחרים והאורז הוא המיעוט אין לברך עליו "בורא מיני מזונות" כפי שהיה הדין אילו היה מעורב בו דגן, כי רק בדגן התחדש שמחמת חשיבותו הוא עיקר התבשיל אף במיעוטו מה שאין כן אורז [רי"ף]. וכמו כן שונה הוא מהדגן לענין ברכה אחרונה, שלא תיקנו ברכה אחת מעין שלש אלא לשבעת המינים בלבד מחמת חשיבותם [רא"ש].

ב. לענין ברכת הדוחן: דעת רבינו יונה, הרא"ש והרשב"א שברכתו "בורא מיני מזונות" כברכת האורז, כי שוים הם בתכונתם שניהם מזינים וסועדים הלב, ולאחר שלענין האורז נדחו דברי רב ושמואל מכח הברייתא ממילא אין הלכה כמותם גם לענין הדוחן. ואולם התוספות (ד"ה תיובתא) סוברים, כיון